

SAVET ZA ŠTAMPU

KOMISIJA ZA ŽALBE

Ulica Kraljice Natalije 28

Beograd, 11000

zalbe@savetzastampu.rs

PODNOŠILAC: JEHOVINI SVEDOCI - HRIŠANSKA VERSKA ZAJEDNICA, sa sedištem u Beogradu – Zemun, Tošin bunar 58-60, matični broj: 07778635; čiji je zakonski zastupnik Stevan Nađ;

MEDIJ: INFORMER.RS registarski broj. IN000509, izdavača INSAJDER TIM DOO BEOGRAD-STARI GRAD, glavni urednik Dragan J. Vučićević;

TEKSTOVI: “Poznato gde je Marina koja je osumnjičena da je ubila majku”, objavljen dana 10. 9. 2024. u 10:11 časova objavljen na linku https://informer.rs/hronika/vesti/942052/majka-cerka-ubistvo#google_vignette

i

“Verovatno su je na silu terali da menja neke navike: Sektolog otkriva moguće motive ubistva u Nišu” objavljen dana 13. 9. 2024. u 3:54 časova objavljen na linku: <https://informer.rs/hronika/vesti/943151/majka-cerka-ubistvo>

ŽALBA

Ova žalba podnosi se zbog izveštavanja medija „Informer“ o užasnoj porodičnoj tragediji koja se dogodila u Nišu, dana 8. septembra 2024. godine, kada je svirepo ubijena Zorica Cvetanović, delo za koje je osumnjičena njena ćerka Marina, zbog toga što su mediji načinom na koji su izveštavali javnost o ovom događaju višestruko povredili Kodeks novinara, vređajući dostojanstvo žrtve, ali i šireći netrpeljivost prema Jehovinim svedocima.

Prilikom izveštavanja o ovako tragičnom događaju, od medija se očekivalo da shodno Kodeksu novinara imaju oprezan i odgovoran pristup, te da javnosti saopštavaju samo proverene informacije o događaju i to na način kojim se čuva dostojanstvo žrtve, a tragedija se nepotrebno ne uvećava za sve one koji su u nju uključeni ili njome pogođeni. Mediji su, međutim, zloupotrebili nesreću jedne porodice iskoristivši je da javnosti plasiraju neistinite, neproverene i nepotpune tvrdnje, i sve to na primitivan, senzacionalistički način dovođenjem ove tragedije u vezu sa navodnom pripadnošću žrtve i njene ćerke Jehovinim svedocima.

Zorica Cvetanović nikada nije bila Jehovin svedok. Osumnjičena Marina Cvetanović nije Jehovin svedok više od 20 godina.

Čak i da žrtva i njena ćerka jesu bile Jehovini svedoci, njihova verska pripadnost se ne bi smela isticati prilikom izveštavanja o ovakvoj tragediji osim ako bi to bilo neophodno za razumevanje konteksta događaja. Međutim, time što je u fokus javnosti dovedena verska pripadnost učesnika događaja (koja je pri tom netačna) koja nije ni u kakvoj vezi sa samim događajem o kojem se piše, upravo predstavlja senzacionalizam koji vodi u diskriminaciju, zbog čega je ovakvo postupanje novinara i zabranjeno Kodeksom – Glava 5. tačka 4. Kodeksa – „*Pripadnost određenoj etničkoj, političkoj, ideološkoj, ili nekoj drugoj grupi, kao i bračno stanje, versko opredeljenje, društveno poreklo, navodi se samo u slučajevima kada je taj podatak neophodan za puno razumevanje konteksta događaja o kojem se izveštava.*“

Povreda Kodeksa, pogotovo obaveze novinarske pažnje, širenjem diskriminacije, ogleda se dakle u insistiranju medija na pripadnosti Zorice i Marine Cvetanović Jehovinim svedocima, što je ne samo neistinito, već je takvo postupanje i diskriminatorno i njime se vređa dostojanstvo žrtve, kojoj se netačno pripisuje pripadnost bilo kojoj verskoj denominaciji, ali i same verske zajednice Jehovini svedoci, jer se ovakvim tekstovima šalje poruka javnosti ne samo da su žrtva i osumnjičena Jehovini svedoci (što je netačno), već i da je upravo njihova veroispovest uzrok ove strašne tragedije (što predstavlja ekstreman vid diskriminacije).

Mediji su pri tom ovu miroljubivu versku zajednicu u svojim tekstovima masovno označavali kao „sektu“, kako bi svojim tekstovima o ovoj tragediji dodali prizvuk postojanja nečega zabranjenog, zlokobnog i prikriivenog. Ne obazirući se na standarde Kodeksa novinara koji bi morali biti poštovani naročito prilikom izveštavanja o ovakvoj tragediji, **javnosti je poslata poruka da je Zorica Cvetanović tragično nastradala jer su ona i njena ćerka Jehovini svedoci, koji se pri tom označavaju „sektom“**. Ovo je, ne samo netačno, već je i krajnje zabrinjavajuće s kakvom lakoćom mediji koriste ovaj uvredljiv, diskvalifikatorni izraz, koji je odavno izbačen iz upotrebe u nauci sociologije religije i danas se u svakodnevnom političkom govoru koristi isključivo u svrhu žigosanja i proganjanja verskih manjina, jer označava nešto izopšteno, zabranjeno, sramno¹. I kada takva poruka dođe do čitalaca, onda se neizbežno kod njih stvara strah i neprijateljstvo prema ovoj manjinskoj verskoj zajednici, pa ni naknadno objavljene ispravke i odgovori na informacije nemaju više efekat koji bi trebalo da imaju, jer je šteta već učinjena – seme mržnje i straha koji vode u diskriminaciju, već je posejano.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio u brojnim odlukama da Jehovini svedoci nisu „sekt“ već „dobro poznata hrišćanska denominacija ... [koja je] prisutna i aktivna u mnogim zemljama širom sveta, uključujući sve Evropske države koje su trenutno članice Saveta Evrope“ (ESLJP Jehovini svedoci Moskve protiv Rusije, no. 302/02, 10 Jun 2010 § 155; Kokkinakis protiv Grčke, no. 14307/88, 25 Maj 1993, Series A no. 260-A ili Manousakis I dr. protiv Grčke, no. 18748/91, 26 Septembar 1996).

U ovom konkretnom slučaju, medij Informer je u dva gore navedena teksta grubo prekršio Kodeks novinara, vređajući dostojanstvo žrtve zločina, ali i širenjem diskriminatornih tvrdnji o Jehovinih svedocima.

Tako je Informer, u prvom tekstu od dana 10. 9. 2024. godine, preneo navodnu izjavu rođaka porodice, da su žrtva i njena ćerka bile Jehovini svedoci, koji su pri tom u tekstu nazvani i „sektom“ iako ih ni čovek čija je izjava navodno preneti nije tako nazvao (podnaslov „Pokušala da izađe iz sekte“).

(Ne)tačnost ove tvrdnje mogla je biti proverena jednim pozivom ili pitanjem upućenim imejl porukom Administrativnom centru Jehovinih svedoka u Beogradu. Namera Informera međutim, nije ni bila da proveriti njenu tačnost i time izgubi na senzacionalizmu, što jasno proizilazi iz drugog teksta objavljenog tri dana kasnije, 13. 09. 2024. godine pod naslovom „**Verovatno su je na silu terali da menja neke navike: Sektolog otkriva moguće motive ubistva u Nišu**“.

U ovom tekstu, Informer prenosi izjave samozvanog „sektologa“ Dimitrija Pastuovića, koje predstavljaju njegovo prepričavanje toga šta je on čuo u medijima, i to:

- „Ja ih i dalje nazivam sektom jer su za mene sekta. Ali vi ih sada po pravilu morate nazivati verska zajednica jer su neki moji saradnici, prijatelji tuženi zbog nazivanja istih sektom, a sekta definitivno jesu“
- „.... ali ovde je poenta da koliko sam ja upoznat, ali nisam mnogo obavešten o tom slučaju, samo iz medija, da njeni roditelji su se pridružili verskoj zajednici Jehovinih svedoka, a devojčica je protestovala. Verovatno je postojao trajni poremećaj u porodici, disfunkcionalni porodični odnos, i to je dovelo do onoga čemu je dovelo.“
- „Čuo sam da je ćerka, odnosno kako da kažem ubica, da se leči u duševnoj bolnici u Toponici. Verovatno su je naterali da promeni neke svoje navike, neke svoje običaje, jer se Jehovini svedoci dosta razlikuju po ponašanju i imaju obavezan misionarski rad i slično.“

¹ Konsenzus u naučnoj zajednici je da je termin „sekt“, naročito u laičkom značenju uvredljiv i vrednosno diskvalifikatoran. Na primer, u objavljenom radu profesora Danijela Sinanija i dr. (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu) pod naslovom NOVE I ALTERNATIVNE RELIGIJE U SRBIJI, autori tvrde:

"novi religijski pokreti, kao noviji i sve više upotrebljavan pojam u sagledavanju aktivnosti različitih verskih grupa, zajednica ili organizacija, može razmatrati s obzirom na najmanje dva značenja. S jedne strane to je pokušaj pronalaženja boljeg rešenja tj. zamene za stigmatizovani termin 'verske sekte', jer ne sadrži negativne efekte koje proizvodi termin 'sekt', pogotovo u dnevno-političkom govoru ili mas-medijima."

- „Koliko čujem, otac i majka su bili u normalnoj situaciji, imali su primanja, a hranili su se u narodnoj kuhinji. Valjda se tamo davala obavezna desetina i ko zna koliko se to više daje verskoj zajednici. Verovatno je zato i došlo do tuče.”

Informer je dakle ne samo preneo neproverene pretpostavke jednog čoveka koji otvoreno širi lažne i diskriminatorne tvrdnje o Jehovinim svedocima, već mu je omogućio i ekskluzivni medijski prostor da ovu miroljubivu versku zajednicu naziva „sektom“ (iako i sam tvrdi da je taj izraz neadekvatan), da iznosi svoja nagađanja da je navodna pripadnost žrtve i njene ćerke Jehovinim svedocima uzrokovala ovaj tragičan događaj kao i da Jehovinim svedocima pripisuje razne izmišljotine i time širi mržnju prema njima.

Ovakvim saopštavanjem netačnih i uvredljivih tvrdnji javnosti, medij Informer je povredio dostojanstvo žrtve Zorice Cvetanović, ali i širio diskriminaciju prema svim Jehovinim svedocima, koje žigoše nazivajući ih „sektom“, ali i povezujući pripadnost toj verskoj zajednici sa zločinom. Na opisani način, Informer je prekršio sledeće odredbe Kodeksa novinara:

GLAVA I – ISTINITOST IZVEŠTAVANJA

Tačka 1:

Obaveza je novinara da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvesti o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije..

Tačka 4:

Novinar je dužan, kada je to neophodno, da konsultuje što više izvora i da im omogući da iznesu svoj stav. Novinar je dužan da konsultuje najmanje dva nezavisna izvora informacija koja će datu informaciju da potvrde ili ospore.

GLAVA IV - ODGOVORNOST NOVINARA

Tačka 1:

U izveštajima o krivičnim delima, nacionalna, rasna, verska, ideološka i politička pripadnost, kao i seksualno opredeljenje, socijalni i bračni status osumnjičenih lica ili žrtava, pominju se samo u slučaju kada su opredeljenja, pripadnost ili status u neposrednoj vezi s vrstom i prirodom počinjenog krivičnog dela.

GLAVA V – NOVINARSKA PAŽNJA

Tačka 4:

Novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu..

- *Novinari moraju da izbegavaju fraze koje imaju šovinističke, seksističke, ili na bilo koji drugi način diskriminatorne konotacije (na primer: „pripadnica lepšeg pola“, „pripadnik jačeg pola“, „crnogorska lenjost“, i tome slično).*

Dana 24. 9. 2024. godine, Jehovini svedoci - hrišćanska verska zajednica je glavnom uredniku medija Informer.rs, Draganu J. Vučićeviću, uputila zahtev za objavljivanje odgovora na informaciju, radi otklanjanja neistina navedenih u ovim tekstovima, kom glavni urednik nije udovoljio.

Lažnim i obmanjujućim informisanjem javnosti, medij Informer je ne samo prekršio Kodeks novinara, već je i širio štetne stereotipe i dezinformacije o Jehovinim svedocima. Ovakvo neodgovorno novinarstvo stvara i pojačava diskriminaciju prema pripadnicima ove manjinske verske zajednice i podriva njihovo pravo da budu tačno predstavljeni i poštovani u javnom životu.

³ [TAGANROG LRO AND OTHERS v. RUSSIA](https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22:[%22001-217535%22%7D) (coe.int), [https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22:\[%22001-217535%22%7D](https://hudoc.echr.coe.int/#%7B%22itemid%22:[%22001-217535%22%7D)

U prilogu:

- Kopija teksta od dana 10. 9. 2024.
- Kopija teksta od dana 13. 9. 2024.
- Kopija zahteva za objavljivanje odgovora od dana 24. 9. 2024
- Savet za štampu- Jehovini svedoci, Kurir, odluka
- Extract ECHR case law on negative stereotyping on religious minorities
- Issue Update: The Anti-cult Movement and Religious Regulation in Russia and the Former Soviet Union (uscirf.gov)